

Pomnik upamiętniający mieszkańców Wieściszowic poległych w czasie pierwszej wojny światowej

W tym miesiącu chciałbym przybliżyć historię kolejnego pomnika z terenu powiatu kamiennogórskiego. Jest to niemiecki *Kriegerdenkmal* poświęcony mieszkańcom wioski poległym na frontach pierwszej wojny światowej. Wzniesiono go w Wieściszowicach noszących wówczas jeszcze nazwę *Rohnau*.

Nigdy nie udało mi się nabrać na jakiegokolwiek zdjęcie ukazujące przedwojenny wygląd tej budowli. Odnalazłem jednak krótką wzmiankę prasową, która informuje o jej inauguracji: *Wieściszowice, 12 września [1922]. W niedzielę odbyło się uroczyste odsłonięcie nowego pomnika poległych. Pomnik został wzniesiony z wielką starannością i kunsztem przez kierownika zakładu Reisewitza, który bezinteresownie i z pełnym poświęceniem podjął się tego zadania. Ustawiono go przed szczytową ścianą szkoły, naprzeciw obu kościołów. Pryzmatyczny cokół zawiera wmurowaną brązową tablicę z nazwiskami 27 uczestników wojny, którzy polegli, zaginęli lub zmarli w wyniku działań wojennych. Piramidalna górna część pomnika ozdobiona jest owalną brązową tablicą dedykacyjną, nad którą umieszczono Krzyż Żelazny. Przemówienie duchownego poświęcające pomnik uświetniły pieśni chórów, kościelnego oraz męskiego zespołu śpiewaczego, a także okolicznościowe deklamacje. Młodzież i miejscowe stowarzyszenia złożyły pod pomnikiem okazy wieńce. Uroczystość zakończyło wspólne odśpiewanie zwrotki pieśni „Wielbię potęgę miłości”¹.*

Upamiętnienie to stoi w Wieściszowicach do dziś. Jeśli nie przyjrzymy się mu uważniej, to z początku sprawia wrażenie zwykłej kapliczki, jakie często spotkamy w okolicznych miejscowościach. O tym, że jest to niemiecki pomnik wojenny, świadczy widoczny tu Krzyż Żelazny, obowiązkowy element takich budowli, oraz owalna tablica z inskrypcją: *Zum ehrenden Andenken an ihre im Weltkriege 1914-1918 gebliebenen Helden. Die dankbare Gemeinde Rohnau.* Na język polski treść tę możemy przetłumaczyć jako:

**Pomnik wojenny z Wieściszowic ustawiony w sąsiedztwie kościołów.
Współczesne zdjęcia: Marian Gabrowski**

Istniejąca do dziś tablica na pomniku

Zaginiona tablica z nazwiskami.
Źródło: K. Müller, dz. cyt.

Pamięci bohaterów, którzy polegli podczas wojny światowej z lat 1914-1918. Wdzięczna społeczność Wieściszowic.

Poniżej, na froncie prostopadłościennego cokołu, umieszczono tablicę zawierającą dane 27 mieszkańców: imię i nazwisko, datę oraz informację, czy żołnierz poległ, zmarł czy zaginął.²

Tablica ta, według niektórych źródeł odlana z brązu, a według innych z żeliwa, znajdowała się w tym miejscu do kwietnia 1996 roku. Wówczas to została skradziona i prawdopodobnie sprzedana na złom. Ponieważ sam pomnik znajdował się wtedy już w bardzo złym stanie, jedna z mieszkanek wioski podjęła starania o jego wyremontowanie, co ostatecznie udało się zrealizować jeszcze w tym samym roku³.

Warto zwrócić uwagę, że budowlę tę wzniesiono w bardzo nietypowy sposób: jej zewnętrzne krawędzie zespawano ze stalowych kątowników, a wewnątrz zamurowano ceglami i otynkowano. Nie spotkałem dotąd podobnej konstrukcji w żadnym innym znanym mi podobnym obiekcie. Niemniej osobliwym elementem jak na upamiętnienie z okresu pierwszej wojny światowej jest wieńcząca monument kula, tutaj uzupełniona dodatkowo krzyżem. Podobne kule, odnajdywane na dawnych polach bitew, umieszczano wprawdzie na innych pomnikach, ale upamiętniających starcia z wcześniejszych epok. Ponieważ w wojnie z lat 1914–1918 tego rodzaju amunicja nie była już stosowana, obecność tutaj pamiątki z niewątpliwie o wiele wcześniejszego konfliktu stanowi interesującą ciekawostkę.

Marian Gabrowski

Nietypowa konstrukcja pomnika

Przypisy

1 *Aus Stadt und Provinz*, [w:] „Landeshuter Tageblatt”, nr 216, 14 września 1922, s. 3.

2 K. Müller, *Kriegerdenkmal in Rohnau*, [w:] „Schlesischer Gebirgsbote”, nr 1/1997, s. 11.

3 J. Schwanitz, *Rohnaus Kriegerdenkmal in neuem Glanz*, [w:] „Schlesischer Gebirgsbote”, nr 11/1996, s. 192.